

การวิเคราะห์เนื้อหาเกี่ยวกับลักษณะความเป็นพลเมืองดีในหนังสือเรียนและหนังสืออ่านเพิ่มเติม
ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)

นางอาพร มะนูน

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาสารัตถศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2539

ISBN 974-633-666-5

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

I 16991059

**A CONTENT ANALYSIS OF CITIZENSHIP CHARACTERISTICS
IN THE TEXTBOOKS AND SUPPLEMENTARY READERS PRODUCED IN
ACCORDANCE WITH THE ELEMENTARY EDUCATION CURRICULUM
B.E.2521 (REVISED EDITION B.E.2533)**

Mrs. Arporn Manoon

**A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education
Department of Foundations of Education
Chulalongkorn University**

1996

ISBN 974-633-666-5

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การวิเคราะห์เนื้อหาลักษณะความเป็นพลเมืองดีในหนังสือเรียนและหนังสือ
อ่านเพิ่มเติม ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง
พ.ศ.2533)

โดย นางอาพร มะฆูน
ภาควิชา สาร์ตตศึกษา
อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ ดร.จุมพล พูลภัทรชีวิน

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้นับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญามหาบัณฑิต

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.สันติ ฤงสุวรรณ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ชนิตา รัชชพลเมือง)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(อาจารย์ ดร.จุมพล พูลภัทรชีวิน)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์รัตนา ตุงคสวัสดิ์)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทิพวรรณ เลชะวนิช)

พิมพ์ต้นฉบับบทคัดย่อวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมนี้เพียงแผ่นเดียว

อาพร มะนูน : การวิเคราะห์เนื้อหาเกี่ยวกับลักษณะความเป็นพลเมืองดีในหนังสือเรียน และหนังสืออ่านเพิ่มเติม ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) (A CONTENT ANALYSIS OF CITIZENSHIP CHARACTERISTICS IN THE TEXTBOOKS AND THE SUPPLEMENTARY READERS PRODUCED IN ACCORDANCE WITH THE ELEMENTARY EDUCATION CURRICULUM B.E.2521 (REVISED EDITION B.E.2533) อ.ที่ปรึกษา : อาจารย์ ดร.จุมพล พูลภัทรชีวิน, 275 หน้า. ISBN 974-633-666-5

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์เนื้อหาเกี่ยวกับลักษณะความเป็นพลเมืองดีที่ปรากฏในหนังสือเรียนตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) และหนังสืออ่านเพิ่มเติม ระดับประถมศึกษา โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา และกำหนดหน่วยในการวิเคราะห์เป็น คำ วลี ประโยค และเป็นบทหรือตอน ซึ่งเอกสารที่ใช้วิเคราะห์ทั้งสิ้น 294 เล่ม ประกอบด้วยหนังสือเรียน จำนวน 30 เล่ม หนังสืออ่านเพิ่มเติม จำนวน 264 เล่ม

ผลการวิจัยพบว่า หนังสือเรียนมีลักษณะความเป็นพลเมืองดีที่ปรากฏมาก 5 ลำดับแรก คือ ทักษะด้านการคำนวณ ทักษะทางภาษาไทย ทักษะทางด้านภาษาต่างประเทศ การตระหนักในคุณค่าของการศึกษา ความสุภาพอ่อนโยน ส่วนลักษณะความเป็นพลเมืองดีที่ปรากฏน้อย ได้แก่ ความยุติธรรม และการมีน้ำใจนักกีฬา

หนังสืออ่านเพิ่มเติม มีลักษณะความเป็นพลเมืองดีที่ปรากฏมาก 5 ลำดับแรก คือ ความสุภาพอ่อนโยน ความสำนึกในความเป็นไทย ความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนาและพระมหากษัตริย์ ความมีระเบียบวินัย และความกตัญญูต่อบุคคล ส่วนลักษณะความเป็นพลเมืองดีที่ปรากฏน้อย ได้แก่ ทักษะด้านการคำนวณ และความยุติธรรม

กลุ่มประสบการณ์ที่ปรากฏลักษณะความเป็นพลเมืองดีมากที่สุด ทั้งหนังสือเรียนและหนังสืออ่านเพิ่มเติม คือกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต

คุณลักษณะเพื่อการเป็นสมาชิกที่ดี ปรากฏมากที่สุดทั้งในหนังสือเรียน และหนังสืออ่านเพิ่มเติม คือเป็นสมาชิกที่ดีของมนุษยชาติ

ภาควิชา ..... สารัตถศึกษา
สาขาวิชา ..... พื้นฐานการศึกษา
ปีการศึกษา 2538

ลายมือชื่อนิติ .....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา .....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม .....

C640060 : MAJOR FOUNDATIONS OF EDUCATION
KEY WORD: CITIZENSHIP / TEXTBOOKS / SUPPLEMENTARY BOOKS

ARPORN MANOON : A CONTENT ANALYSIS OF CITIZENSHIP CHARACTERISTICS IN THE TEXTBOOKS AND SUPPLEMENTARY READERS PRODUCED IN ACCORDANCE WITH THE ELEMENTARY EDUCATION CURRICULUM B.E.2521 (REVISED EDITION B.E.2533) THESIS ADVISOR : CHUMPOL POOLPATARCHEWIN, Ph.D. 275 pp. ISBN 974-633-666-5

The Objective of this research was to analyze, by means of content analysis, Citizenship characteristics in the textbooks produced in accordance with the elementary education curriculum B.E.2521 (revised edition B.E.2533) and the supplementary readers at the elementary education level. The Units of analysis were word, phrase, sentence, or paragraph. Towards that end 294 books, including 30 textbooks, and 264 supplementary readers of document were scrutinized.

Research findings revealed that the highest five distinctive features of citizenship characteristics that stand out prominently in the textbooks include following qualities : mathematic skills, Thai language proficiency, foreign language skills, recognition of the significance of education, and courtesy. On the other hand, the citizenship characteristics that were lowly represented in the textbooks were justice and spirit.

Citizenship characteristics appeared in supplementary readers include the following highest five qualities : courtesy, nationalism, being loyal to the nation, religions and the King, discipline, and gratefulness, On the other hand, the citizenship characteristics that were lowly represented in the supplementary readers were mathematics skills and justice.

Life experience occurred most both in textbooks and supplementary readers.

Good member of mankind occurred most both in textbooks and supplementary readers.

ภาควิชา..... ศึกษาศาสตร์
สาขาวิชา..... ศึกษาศาสตร์
ปีการศึกษา..... 2538

ลายมือชื่อนิสิต.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จได้ด้วยความสำเร็จของอาจารย์ ดร.จุมพล พูลภัทรชีวิน อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งได้กรุณาแนะนำแนวทางในการทำวิทยานิพนธ์ ตลอดจนให้คำปรึกษาให้กำลังใจและตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของท่านเป็นอย่างยิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบพิจารณาลักษณะความเป็นพลเมืองดี และตรวจสอบการวิเคราะห์เอกสารของผู้วิจัย อีกทั้งขอขอบพระคุณบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นอย่างยิ่งที่ได้กรุณาให้ทุนอุดหนุนการทำวิจัย

ขอขอบคุณ คุณศศิณัฐ หงษ์ภู ที่ให้ความช่วยเหลือในการจัดพิมพ์วิทยานิพนธ์เป็นอย่างดี

ท้ายสุดนี้ผู้วิจัยใคร่ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ และคุณสำฤทธิ์ มะนูน ที่ส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาของผู้วิจัยจนสำเร็จการศึกษา ตลอดจนพี่ ๆ น้องและเพื่อน ๆ ทุกคน ที่ได้ให้ความช่วยเหลือและให้กำลังใจด้วยดีเสมอมา

อาพร มะนูน

ศูนย์วิทยพัชร์พยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ฉ

บทที่

1. บทนำ	
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	4
ข้อตกลงเบื้องต้น.....	5
ข้อจำกัดในการวิจัย.....	5
คำนิยามที่ใช้ในการวิจัย.....	6
ประโยชน์ของการวิจัย.....	11
วิธีดำเนินการวิจัย.....	12
การเสนอผลการวิจัย.....	14
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
ความหมายของความเป็นพลเมืองดี.....	15
การวิเคราะห์เนื้อหา.....	32
ความหมายและความสำคัญของหนังสือเรียนและหนังสืออ่านเพิ่มเติม.....	35
ความหมายของหนังสือเรียน.....	35
ความสำคัญและประโยชน์ของหนังสือเรียน.....	37
ความหมายของหนังสืออ่านเพิ่มเติม.....	40
ความสำคัญและประโยชน์ของหนังสืออ่านเพิ่มเติม.....	41
ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	43

สารบัญ(ต่อ)

	หน้า
บทที่	
3. วิธีดำเนินการวิจัย.....	49
การดำเนินการวิจัย.....	49
พัฒนาเกณฑ์การวิจัย.....	49
สร้างเครื่องมือในการวิจัย.....	52
การวิเคราะห์เนื้อหาลักษณะความเป็นพลเมืองดี.....	54
วิเคราะห์ข้อมูล.....	55
4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	57
5. สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	104
สรุปผลการวิจัย.....	105
การอภิปรายผล.....	108
ข้อเสนอแนะ.....	117
เอกสารอ้างอิง.....	119
ภาคผนวก.....	126
ประวัติผู้เขียน.....	275

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1. จำนวนลักษณะความเป็นพลเมืองดีที่ปรากฏในหนังสือเรียนตามหลักสูตร ประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) จำแนกตามระดับชั้น.....	59
2. จำนวนลักษณะความเป็นพลเมืองดีที่ปรากฏในหนังสือเรียนตามหลักสูตร ประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) จำแนกตาม กลุ่มประสบการณ์.....	64
3. จำนวนลักษณะความเป็นพลเมืองดีที่ปรากฏในหนังสือเรียนของกลุ่มทักษะ (คณิตศาสตร์) ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) จำแนกตามระดับชั้น.....	68
4. จำนวนลักษณะความเป็นพลเมืองดีที่ปรากฏในหนังสือเรียนของกลุ่มทักษะ (ภาษาไทย) ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) จำแนกตามระดับชั้น.....	71
5. จำนวนลักษณะความเป็นพลเมืองดีที่ปรากฏในหนังสือเรียนของ กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) จำแนกตามระดับชั้น.....	76
6. จำนวนลักษณะความเป็นพลเมืองดีที่ปรากฏในหนังสือเรียนของ กลุ่มประสบการณ์พิเศษ(ภาษาอังกฤษ) ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) จำแนกตามระดับชั้น.....	81
7. การจัดลำดับลักษณะความเป็นพลเมืองดีที่ปรากฏในหนังสือเรียน ตาม หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุงพ.ศ.2533).....	84
8. จำนวนลักษณะความเป็นพลเมืองดีที่ปรากฏในหนังสือเรียนตาม หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) จำแนกตามกลุ่มประสบการณ์และกลุ่มลักษณะความเป็นพลเมืองดี.....	88
9. จำนวนลักษณะความเป็นพลเมืองดีที่ปรากฏในหนังสืออ่านเพิ่มเติมระดับ ประถมศึกษา จำแนกตามกลุ่มประสบการณ์.....	90

สารบัญตาราง(ต่อ)

ตารางที่	หน้า
10. จำนวนลักษณะความเป็นพลเมืองดีที่ปรากฏในหนังสืออ่านเพิ่มเติมระดับ ประถมศึกษา จำแนกตามระดับชั้น.....	94
11. การจัดลำดับลักษณะความเป็นพลเมืองดีที่ปรากฏในหนังสืออ่านเพิ่มเติม ระดับประถมศึกษา	98
12. จำนวนลักษณะความเป็นพลเมืองดีที่ปรากฏในหนังสืออ่านเพิ่มเติมระดับ ประถมศึกษา จำแนกตามกลุ่มประสบการณ์และ กลุ่มลักษณะความเป็นพลเมืองดี.....	102

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย